

Proti hraniciam v myšliach

Hranice sú často "jazvami dejín" a kultúra je jednou z medicín, pomocou ktorých sa tieto rany lepšie hoja. Toto sa týka hlavne regiónov v oblasti bývalej "železnej opony". Práve tu prežívajú EUREGIÁ ako cezhraničná spolupráca obcí, miest a lokálnych inštitúcií veľkolepý rozkvet. Kvôli naďalej pretrvávajúcim rôznym predsudkom a strachu pred kontaktom, sú v tomto prípade nevyhnutné špeciálne opatrenia. EUREGIÁ sa v istom zmysle slova stávajú Cross-Cultural Contact-Points - Kontaktnými bodmi medzi kultúrami, ako sprostredkovatelia a podpora susedských vzťahov.

Nové susedské vzťahy sa nedajú nariadiť z hora. Okrem uskutočňovania projektov tu ide hlavne o odbúranie "hraníc v myšliach". Proces emocionálneho porozumenia sa preto odvíja hlavne formou spoločných kultúrnych aktivít a projektov, ktoré podávajú pomocnú ruku spoločnému sociálno-ekonomickému rozvoju.

Kultúrne a komunikačné projekty sú v období krátenia rozpočtov a úsporných opatrení verejnej správy vystavené enormnému tlaku vlastného zdôvodňovania. Napriek tomu ale hlavne v pohraničnom území pripravujú pôdu pre vzájomné porozumenie susedov.

Všetky predstavené projekty mali spoločné nasledovné výstupy:

- Pomocou kultúrnych aktivít sa darí prekonávať bariéry v cezhraničnom prepojení. Táto práca nie je poľom pôsobnosti pre "efektívnych" finančníkov, pretože vyžaduje veľa citlivosti a ohľadupnosti. "Musíme sa naučiť rozumieť navzájom sa presahujúce, ale nikdy sa nerovna-

júce územné hranice súčinnosti. Sem patria okrem hraníc administratívnych správ aj medziľudské hranice (mentalita, rozdiely v predstavách o svete)", to bolo spoločným vyjadrením väčšiny účastníkov.

- Okrem citlivého prístupu, schopnosti vcítania sa a rešpektu, je potrebná aj veľká miera trpezlivosti. Takisto sa pri konkrétnej práci s partnermi za hranicou ukázala ako pozitívna aj láska k experimentom a otvorenosť pre nekonvenčné riešenia.

- Aj keď neexistujú žiadne recepty pre úspešnú spoluprácu, dajú sa odvodiť niekoľké všeobecne platné princípy cezhraničnej spolupráce.

1. Konkrétne spoločné projekty sú výsledkom "spoločnej reči". Hlavnou úlohou cezhraničnej spolupráce je teda možnosť nadviazania kontaktov, spoznania "toho" za hranicou.

2. Spolupráca nie je možná bez dôvery. Na území poznačenom historickými a ekonomickými rozdielmi nie je možné jednoducho nariadiť cezhraničnú spoluprácu. Táto musí pomaly rásť a znovu sa vyvíjať. Preto sú nevyhnutné opatrenia na vytvorenie vzájomnej dôvery. Kontaktní partneri, akceptovaní obidvoma stranami - napr. EUREGIO, zaručujú zisk oboch strán a zabraňujú klamstvám.

3. Dôležitý je princíp partnerstva. Preto sa projekty a podujatia uskutočňujú dôsledne dvoj- jazyčne, aby sa podporila spoločná jazyková základňa a aby sa zamedzilo výhradám voči jednostranným národným názorom.

4. Do plánovania je potrebné zahrnúť "fázy rozbehu". Práca na malých projektoch (People to People/Small Project Fonds) zjednodušuje porozumenie. Ak sú rozdiely v chápaní príliš veľké, alebo ak sa úloha ukáže ako nerealistická, potom je možné predčasné ukončenie projektu bez väčších nákladov a rozdielov.

5. Rozhodujúca je trepezlivosť a nie vysoké očakávania. V často náročnej spolupráci so susedom neexistujú skoro žiadne krátkodobé úspechy. V porovnaní s príliš vysokým vynaložením síl sú prvé výsledky skromné, úroda sa ukáže až po niekoľkých rokoch.

6. Nevyhnutná je organizovaná podpora. Dôležité sú centrá začiatkov. EUREGIÁ budujú štruktúry pre podporu. Tieto preberajú úlohu "rizikového nárazníka", zachytávajú začiatkové ťažkosti pri cezhraničnej spolupráci a poskytovaním prekladateľských a tlmočnických služieb zjednodušujú cezhraničnú komunikáciu.

7. Regionálne projekty často vytvárajú efekty multiplikátorov a synergie. Na toto sa aj v cezhraničnej spolupráci berie stále väčší ohľad. Skutočná nadhodnota pozostáva v tom, že cezhraničné projekty nezabezpečujú iba dodatočný rozpočet pre daný projekt, ale takisto podporujú samostatný inovatívny rozvoj na pohraničnom území.

Hraničné regióny boli z dôvodu ich zložitej situácie vždy nútené vyvíjať kvality, ktoré by priniesli v medzinárodnej konkurencii veľký náskok.

- Zaoberanie sa kultúrnymi rozdielmi a rozdielmi v mentalite
- Prispôsobenie sa "ináč mysliacim a konajúcim" partnerom
- Ofenzívne využitie telekomunikácie na zjednodušenie prístupu na trhy a ku konzumentom
- Schopnosť pohybu v rámci viacerých jazykov
- Samostatná organizácia a rozvoj spoločných pravidiel hry v rámci EUREGIO flexibilné konanie v komplikovaných situáciách

Na území strednej Európy sa musí podporovať práve táto kvalita, ako "human factor". Za mottom "Učiace sa regióny" sa neskrýva nič iné. Aj na európskej úrovni sa v nich vidí šanca pre regióny na zachádzanie s mohutnými zmenami štruktúr, alebo iné podstatné zmeny v každodennom chode spoločnosti, ku ktorým dochádza napríklad približovaním sa regiónov, ktoré boli počas desaťročí oddelené nepriepustnou hranicou: Kultúra tu hrá dôležitú - aj keď nie rozhodujúcu - úlohu.